

PINKSTEREN

15 mei 2016

Voorgangers Ad de Gruijter (overweging) en Hans Opschoor

Thema

De vieringen vanaf Pasen in de Haagse Dominicus vormden tezamen de serie 'Als Pasen en Pinksteren'.

In het Johannesevangelie vallen Pasen en Pinksteren op één dag. In de vroege paasochtend wordt het lege graf aangetroffen. Diezelfde avond verschijnt Jezus aan de leerlingen die bijeen zijn. Hij zegt: (Joh. 20, 21-22) 'Ik wens jullie vrede! Zoals de Vader mij heeft uitgezonden, zo zend ik jullie uit.' Na deze woorden blies hij over hen heen en zei: 'Ontvang de heilige Geest. De Geest of de geestkracht ontvangen. Daar gaat Pinksteren over.

Maar Pasen en Pinksteren vallen niet op een dag. Niet in het boek 'Handelingen' waar we vandaag uit lezen. Het woord Pinksteren zelf betekent niets anders dan vijftigste dag, van het Laat Latijnse pentecoste dat weer ontleend is aan het Grieks pentēkostē, 'de vijftigste (dag)'.

Het duurt het maar liefst zeven maal zeven dagen voor de leerlingen op de vijftigste dag enthousiast iedereen, ook ons, tegemoet treden.

Het Griekse ἐνθεος (entheos) betekent oorspronkelijk 'helemaal in de geest van God zijn'. Vandaag de dag zouden we eerder zeggen: ergens helemaal vol van zijn.

Het is begrijpelijk dat we Pasen en Pinksteren uiteen leggen in de tijd.

Want na teleurstelling, verlies, een rouwproces ben je niet zomaar enthousiast, ook al heb je een goed verhaal, veel om te delen.

Soms is enthousiasme een gave. Misschien helpt iemand je daarbij.

Gunnen we elkaar de tijd om van Pasen naar Pinksteren te komen.

Gunnen we elkaar vooral dat de goede geest ons bezielen mag.

Lezing, Handelingen 2, 1-11 (NBV)

Toen de dag van het Pinksterfeest aanbrak waren ze allen bij elkaar. Plotseling klonk er uit de hemel een geluid als van een hevige windvlaag, dat het huis waar ze zich bevonden geheel vulde. Er verschenen aan hen een soort vlammen, die zich als vuurtongen verspreidden en zich op ieder van hen neerzetten, en allen werden vervuld van de heilige Geest en begonnen op luide toon te spreken in vreemde talen, zoals hun door de Geest werd ingegeven.

In Jeruzalem woonden destijds vrome Joden, die afkomstig waren uit ieder volk op aarde. Toen het geluid weerklonk, dromden ze samen en ze raakten geheel in verwarring omdat ieder de apostelen en de andere leerlingen in zijn eigen taal hoorde spreken. Ze waren buiten zichzelf van verbazing en zeiden: 'Het zijn toch allemaal Galileeërs die daar spreken? Hoe kan het dan dat wij hen allemaal in onze eigen moedertaal horen? Parten, Meden en Elamieten, inwoners van Mesopotamië, Judea en Kappadocië, mensen uit Pontus en Asia, Frygië en Pamfylië, Egypte en de omgeving van Cyrene in Libië, en ook Joden uit Rome die zich hier gevestigd hebben, Joden en proselieten, mensen uit Kreta en Arabië – wij allen horen hen in onze eigen taal spreken over Gods grote daden.'

Lezing, Johannes 15, 26-27; 16, 12-15 (NBV)

Wanneer de helper komt die Ik jullie zal zenden als Ik bij de Vader ben - de Geest der waarheid, die van de Vader komt - zal Hij over mij getuigenis afleggen; en ook jullie moeten getuigenis afleggen, want jullie zijn vanaf het begin bij Mij.

Eigenlijk heb Ik jullie nog veel te zeggen, maar je kunt het nu nog niet verwerken. Wanneer de Geest der waarheid komt, zal Hij jullie leidsman naar de volle waarheid zijn - niet dat Hij eigenmachtig zal spreken, Hij zal slechts zeggen wat Hij te horen krijgt - en wat komen gaat, zal Hij jullie meedelen. Hij zal Mij verheerlijken, want wat Hij jullie zal meedelen, komt van Mij. Alles wat de Vader heeft is ook van Mij; daarom mag Ik zeggen dat hetgeen Hij jullie zal meedelen, van Mij komt.

Overweging

Veronderstel dat de gebeurtenissen, zoals gehoord in Handelingen 2, 1-11, kortweg het Pinksterverhaal genoemd, hier en nu zouden plaatsvinden. Zou het dan als volgt kunnen klinken? In Europa, in Nederland en in deze stad woonden mensen die afkomstig waren uit ieder volk op aarde. Toen dat geluid als van een hevige windvlaag klonk, dromden ze samen en ze raakten geheel in verwarring omdat ieder de leerlingen van Jezus in de eigen moedertaal hoorde spreken. Iedereen was dan ook zeer verbaasd. Hoe is dit mogelijk? Syriërs, Irakezen, Eritreeërs, Somaliërs, Afghanen, Marokkaanse jongeren, homoseksuelen uit Iran, journalisten uit Turks Koerdistan, mensenrechtenactivisten uit Bangladesh, vluchtelingen overal vandaan horen in hun taal over Gods grote daden.

Dat nieuwe hemel, nieuwe aarde mogelijk is, dat gerechtigheid geen woord is maar bestaat, dat er beloofd land is voor wie vervolgd en onderdrukt worden, dat vrede gedaan kan worden, dat wie gemeden wordt juist meetelt en dat aan armen een goede boodschap wordt verkondigd. Voor zulk goed nieuws wil je wel samscholen. Dat zou mooi zijn. Als die woorden werkelijkheid zouden worden. Zeker als je je aangesproken weet en vermoedt dat die woorden aan jou zijn gericht, voor jou bedoeld.

Waar wachten we nog op? Wind? Vuur?

Maar gaan die mooie woorden wel in vervulling?

U kent het verhaal van de bouw van de toren van Babel. In Genesis 11, 1-9 zeggen de mensen tot elkaar 'Laten we een stad bouwen met een toren die tot in de hemel reikt.' De Eeuwige besluit die mateloosheid en hoogmoed af te straffen en verward hun taal.

Daarom wordt de stad waar die toren ooit werd gebouwd Babel genoemd, van het Hebreeuwse 'Balal', wat 'verwarren' betekent.

We weten wel wat gebeurt als mensen de totale macht 'tot in de hemel' grijpen. Eenmaal in de ban van de macht gaat het vaak ten koste van anderen die niet meer meetellen.

Het is dan verdeel en heers en mensen worden uit elkaar gespeeld. We zien het om ons heen gebeuren.

Als dat je gebeurt wat kun je er dan naar verlangen dat we met elkaar in staat zijn eenheid te bevorderen, mensen te verbinden met elkaar en dat spraakverwarring wordt ingeruild voor elkaar begrijpen en verstaan. Precies dit lijkt met Pinksteren te gebeuren.

De 'Babylonische' spraakverwarring uit het oerverhaal van die toren wordt met Pinksteren - al is het misschien maar voor even - opgeheven.

Want we horen dat iedereen de leerlingen in de eigen taal hoort spreken en 'men buiten zichzelf is van verbazing', dat zoiets mogelijk is.

[Er staat niet dat de leerlingen van Jezus ineens veel talen kunnen spreken, [Statenvertaling: ze begonnen te spreken met andere talen zoals de Geest hun gaf uit te spreken / NBG: zij begonnen met andere tongen te spreken]; er staat dat iedereen hen in de eigen taal verstaat.]

Het is kennelijk mogelijk een taal te spreken die mensen met elkaar verbindt en die door iedereen wordt verstaan en begrepen, in de toenmalige en ook in onze, soms verdeelde uit elkaar gespeelde multiculturele samenleving.

Maar hoe komt zó kunnen spreken tot stand?

Aan dit enthousiaste en bezielde spreken, aan de moed ook dit te doen, gaat wel het een en ander vooraf.

Eerst is er sprake van een windvlaag en een soort vuurtongen die zich op de leerlingen neerzetten. Dit zijn sterke symbolische beelden, wind en vuur! 'Vonk van de geest' zongen wij.

Door wind en vuur (aan)geraakt treden ze naar buiten en weten iedereen te bezielen. Dat is al heel bijzonder! Het lijkt wel of het ze overkomt.

Dit alles gebeurt vijftig dagen na Pasen. Kennelijk hebben ze tijd en moed nodig om zonder Jezus, op eigen kracht naar buiten te treden.

Het overkomt ons allemaal wel dat je een moeilijke periode doormaakt (niks vuur, niks wind, weg enthousiasme) en dat je dan tijd nodig hebt om moed te verzamelen om vervolgens weer voluit aan het leven deel te kunnen nemen, de verbinding als het ware weer te maken.

Misschien heb je iemand nodig die je nabij is, die ervoor waakt dat het 'vuur' in jou niet dooft en je weer wat 'wind' in de zeilen geeft. Noem het maar geestkracht.

Ik denk aan Marga.

Marga heeft onverwacht haar man verloren. Ze is in diepe rouw en kan zich niet voorstellen dat hij er niet meer is. Ongeloof, niet te begrijpen.

Ze zegt: 'Als ik een geluid in huis hoor, een piepende deur.... dan denk ik 'daar komt hij' en als ik naar de stoel kijk waar hij altijd zat, zie ik hem daar als het ware voor mij ook al weet ik wel beter.'

Het duurt even voor die beelden vervagen.

Ze heeft tijd nodig voor ze, zonder hem, weer voluit aan het leven dat doorgaat kan deelnemen, voor ze weer de verbinding kan maken. Het lukt haar, ook omdat anderen haar daarin nabij zijn die ervoor waken dat het 'vuur' in haar niet dooft.

De leerlingen van Jezus hebben ook tijd nodig. Hij, die hun de weg wees, dromen tot leven wekte, hij is er niet meer.

Het verhaal gaat dat hij niet in de dood is gebleven; soms lijkt hij zomaar aanwezig te zijn in hun midden en aan hen te verschijnen zelfs door dichte ramen en muren heen.... een tijdje dan, tot die beelden vervagen.

Hij zou niet langer in het graf zijn. Maar zij zijn nog begraven in hun angst. Wat is hun lot?

Zeven keer zeven dagen duurt het en dan, ineens zo lijkt het, worden ze vervuld van vuur en 'wind' en treden ze naar buiten.

Na zeven keer zeven dagen, op de vijftigste dag na het Pesachfeest ('paasfeest') vieren de Joden oogstfeest ook wel het wekenfeest genoemd (Sjavoe'ot). Dan werd van de geoogste nieuwe tarwe brood gebakken en naar de tempel gebracht.

De 'oogst' van de leerlingen is groot. Die kunnen ze niet voor zichzelf houden. Dat besef breekt plotsklaps door. Ze waren immers de wereld ingestuurd met de boodschap dat gerechtigheid geen woord is maar bestaat, dat er beloofd land is voor wie vervolgd en onderdrukt worden, dat vrede gedaan kan worden, dat wie gemeden wordt juist meetelt en dat aan armen een goede boodschap wordt verkondigd.

Iemand of 'iets' heeft het 'vuur' weer in ze weten aan te wakkeren, ze de 'wind' in de zeilen gegeven. Noem het maar geestkracht.

Ze durven het aan. De boodschap is duidelijk, wordt door iedereen verstaan én allen staan versteld.

Ik denk aan Gerard.

In de kerk van zijn jonge jaren verstaat hij de taal niet meer. Hij ervaart geen verbinding meer tussen geloof en leven, tussen woord en daad. Hij vraagt zich af: Ontvang ik hier voeding voor mijn ziel?

Waait hier voor mij goede geest? Gerard heeft tijd nodig. In plaats van af te haken zoekt hij een plek waar hij verbondenheid hoopt te ervaren en zelf ook kan bijdragen aan nieuwe bezieling.

Zou dit ook een Pinksterervaring zijn? Het verhaal van Gerard en van anderen die in hun zoeken elkaar vinden in de Haagse Dominicus en in geloofsgemeenschappen elders, ecclesia's, basisgroepen waar gepoogd wordt mensen opnieuw met elkaar te verbinden in taal die wordt verstaan én gedaan.

Gerard heeft het er niet bij laten zitten. Hij pakte zichzelf als het ware op en ging op zoek naar een nieuwe verbinding. 'Vuur en wind' wakkerden hem aan. Noem het maar geestkracht.

Ik denk aan Paus Franciscus.

Vrijdag 6 mei van dit jaar mocht Paus Franciscus de Karelsprijs in ontvangst nemen vanwege zijn bijzondere diensten voor de Europese eenwording. Prominente EU leiders en leden van de Europese Commissie waren aanwezig.

Enkele woorden bij de prijsuitreiking gesproken: "Hij straalt hoop en bemoediging uit naar talrijke burgers die in Europa een plaats zoeken. Hij is de stem van het geweten die ons eraan herinnert dat Europa waarden als vrede en solidariteit dient te verwezenlijken."

In zijn dankwoord pleit Franciscus voor een nieuwe bezieling, een nieuwe geest. Zijn woorden: "Ik droom van een Europa dat hulp biedt aan armen en nieuwkomers, die naar acceptatie zoeken omdat ze alles zijn kwijtgeraakt en een schuilplaats zoeken. Ik droom van een Europa waar het geen misdaad is om vluchteling te zijn." En hij voegt eraan toe dat landen die hekken plaatsen de dromen verraden van de oprichters van het moderne Europa.

Een vurig pleidooi voor eenheid en het verbinden van mensen met elkaar, zodat een eind komt aan mensen uit elkaar spelen, verdeeldheid, spraakverwarring.

Voor zo'n pleidooi wil je wel samenscholen. Dat zou mooi zijn. Als die woorden werkelijkheid zouden worden. Zeker als je je aangesproken weet en ervaart dat die woorden aan jou zijn gericht, voor jou bedoeld.

Waar wachten we nog op? Wind? Vuur?

Zeven keer zeven dagen na Pasen stel ik mezelf de vraag:

Wat oogst ik nu ik tijd heb gehad?

Moet ik eerst nog moed verzamelen?

Spreek ik taal die verbind en die wordt verstaan?

Heb ik naast mij iemand (IEMAND) of iets nodig die het 'vuur' in mij weet aan te wakkeren, mij de 'wind' in de zeilen geeft?

Noem het maar geestkracht,
want:

De Geest des Heren heeft een nieuw begin gemaakt,
in al wat groeit en leeft zijn adem uitgezaaid.

De Geest van God bezielt die koud zijn en versteend,
herbouwt wat is vernield, maakt een, wat is verdeeld.

Wie weet vanwaar Hij komt, wie wordt zijn licht gewaar?

Hij opent ons de mond en schenkt ons aan elkaar.

Ad de Gruijter